

1. Lesní hospodářství v ČR

V ČR se nachází 2,6 mil. ha lesa, což představuje 34 % celkové rozlohy země. Více než polovinu plochy lesů vlastní stát (Lesy ČR – 46,7 %, Vojenské lesy a statky ČR, národní parky).

Vlastnické vztahy v lesích ČR (2017, v % porostní plochy)

Zdroj: [Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství 2017](#)

Produkce odvětví lesnictví a těžby dřeva (zejména produkce dříví) z databáze národních účtů činila v roce 2016 celkem 67 mld. Kč. Podnikatelský důchod (neboli zisk před rozdělením a zdaněním) dosáhl 20,5 mld. Kč.

Ekonomický účet pro lesnictví a těžbu dřeva (mil. Kč)

	2014	2015	2016
Produkce lesnického odvětví celkem	68 449,7	67 546,7	67 233,8
z toho			
Roční přírůst dřeva na pni v kultivovaných lesích	22 440,0	21 836,0	20 578,5
Kulatina	17 122,7	17 565,3	18 828,0
Palivové dřevo vč. dřeva pro dřevěné uhlí	2 351,0	2 439,2	2 434,5
Vláknina a ostatní průmyslové dříví	5 381,4	5 100,1	4 341,5
Lesní sazenice	651,3	619,4	658,8
Ostatní výrobky (zejm. lesní plodiny, vánoční stromky, ozdobná klest)	6 120,2	6 098,7	5 277,1
Produkce lesnických služeb	7 026,7	7 295,2	7 879,4
Nelesnické vedlejší činnosti (neoddělitelné) – zemědělství, myslivost, doprava, zpracování dřeva	7 356,4	6 592,8	7 236,0
Mezispotřeba celkem	38 019,6	36 678,2	36 885,0
z toho			
Vytěžené dřevo (v cenách dřeva na pni)	18 574,8	18 227,3	18 095,7
Spotřeba lesnických služeb	7 026,7	7 295,2	7 879,4
Údržba a oprava strojů a zařízení	1 665,7	1 515,0	1 864,5
Hrubá přidaná hodnota	30 430,1	30 868,5	30 348,8
Spotřeba fixního kapitálu (spotřeba investic)	2 944,5	2 934,2	2 883,3
Čistá přidaná hodnota	27 485,6	27 934,3	27 465,5
Náhrady zaměstnancům	5 846,8	5 768,9	6 088,7
Podnikatelský důchod (čistý)	21 243,5	21 465,3	20 454,4

Zdroj: [Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství 2017](#), ČSÚ – národní účty

2. Těžba dřeva v ČR

V lesích v ČR se ročně vytěží od 15 do 20 milionů m³ surového dříví. Dominuje přitom jehličnaté dříví, které se v roce 2017 na celkové těžbě podílelo 91 %. Tento podíl je dán poptávkou na trhu se surovým dřívím, ale také strukturou disponibilních zásob mýtních porostů a zpracováním nahodilých těžeb, zejména tzv. kůrovcového dřeva. Na dodávkách vytěženého dříví se nejvíce podílí kulatina (59 %), následuje vláknina a ostatní průmyslové dříví (28 %) a palivo (12 %).

Těžba dřeva v ČR

Těžba dřeva	t.j.	2000	2010	2015	2016	2017
Jehličnatá	mil. m ³	12,85	15,07	14,38	15,92	17,74
Listnatá		1,59	1,67	1,78	1,69	1,65
Celkem		14,44	16,74	16,16	17,61	19,39
Celkem na 1 obyvatele	m ³	1,41	1,59	1,53	1,67	1,83
Na 1 ha lesních pozemků		5,48	6,30	6,06	6,60	7,26

Zdroj: [Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství 2017](#), ČSÚ

Celkovou výši těžby dřeva ovlivňuje povinnost vlastníků lesů přednostně a urychleně zpracovávat nahodilou a kůrovcovou dřevní hmotu. Zatímco ještě v roce 2015 činil podíl nahodilé těžby dřeva z celkem provedené těžby v ČR 50,4 %, v roce 2017 to bylo již 60,5 %. K obdobné situaci docházelo i v loňském (a letošním roce), kdy kvůli kůrovcové kalamitě na některých místech těžba zdravého dřeva úplně stojí.

Nahodilé těžby podle druhů (v mil. m³)

Rok	Nahodilá těžba				
	živelní	exhalační	hmyzová	ostatní	celkem
2007	12,65	0,04	1,56	0,64	14,89
2008	7,60	0,03	2,32	0,80	10,75
2009	3,25	0,03	2,62	0,73	6,63
2010	4,08	0,02	1,79	0,57	6,46
2011	2,17	0,02	1,05	0,58	3,82
2012	1,70	0,02	0,79	0,73	3,24
2013	2,28	0,02	1,05	0,90	4,25
2014	2,46	0,02	1,13	0,92	4,53
2015	4,39	0,02	2,31	1,43	8,15
2016	2,64	0,03	4,42	2,31	9,40
2017	4,35	0,02	5,85	1,52	11,74

Zdroj: [Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství 2017](#), ČSÚ

V ČR i nadále přetrvává stav, kdy se exportuje přímo dřevní surovina bez další sofistikované přidané hodnoty. ČR tak dlouhodobě patří mezi největší vývozce surového dříví v poměru k realizovaným tuzemským těžbám dřeva na světě. V roce 2017 se z ČR vyvezlo 7,9 mil. m³ surového dříví (41 % z celkově vytěženého dřeva), a to zejména do Rakouska a Německa, kde se zpracovává.

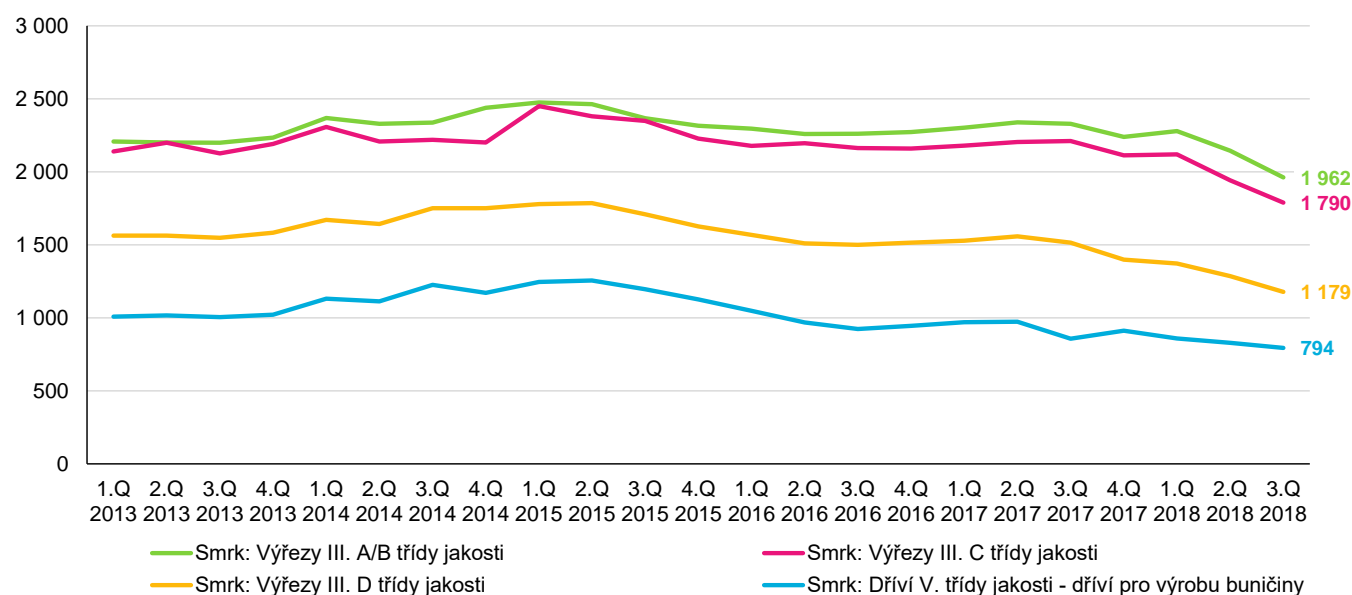
Vývoz a dovoz surového dříví v ČR

	Vývoz	Dovoz	Saldo	Vývoz	Dovoz	Saldo	Vývoz	Dovoz
	mil. Kč ¹⁾			1 000 m ³ ²⁾			Průměrná hodnota Kč/m ³	
Celkem	13 736	4 494	9 242	7 890	3 271	4 619	1 741	1 374
z toho								
EU27	13 548	4 031	9 517	7 826	3 077	4 749	1 731	1 310
Německo	4 921	596	4 325	2 956	660	2 296	1 665	903
Rakousko	7 124	183	6 941	4 199	320	3 879	1 697	572
Slovensko	497	1 555	-1 058	305	975	-670	1 630	1 595
Polsko	97	1 424	-1 327	56	1 077	-1 021	1 732	1 322

Zdroj: [Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství 2017](#), ČSÚ

3. Ceny dřeva v ČR

Průměrné ceny u téměř všech sortimentů surového dříví se po výrazném poklesu v letech 2008-2009 od roku 2010 zvyšovaly až do 1. čtvrtletí 2015. V průběhu roku 2015 začal opět pokles průměrných cen především u jehličnaté kulatiny a vlákniny v důsledku zvýšené těžby tzv. kůrovcového dříví. Výrazný pokles cen pak nastal v roce 2018.

Průměrné nákupní ceny surového dříví pro tuzemsko za ČR (Kč/m³)

Zdroj: ČSÚ

Průměrné ceny dodávek surového dříví pro tuzemsko (Kč/m³)

Sortimenty	2016	2017				průměr
	průměr	čtvrtletí				
		1.	2.	3.	4.	
Jehličnaté						
Výřezy I. třídy smrk						
Výřezy II. třídy smrk	2 922	2 931	2 840	...	2 882	2 885
Výřezy III. A/B třídy smrk	2 066	2 139	2 111	2 056	1 983	2 072
borovice	1 656	1 723	1 685	1 646	1 621	1 676
modřín	2 572	2 685	2 627	2 520	2 682	2 637
Výřezy III. C třídy smrk	1 791	1 842	1 811	1 705	1 574	1 733
borovice	1 512	1 562	1 517	1 435	1 406	1 489
modřín	2 190	2 314	2 278	2 259	2 315	2 289
Výřezy III. D třídy smrk	1 498	1 485	1 496	1 451	1 207	1 410
borovice	1 248	1 295	1 287	1 255	1 248	1 274
modřín	1 604	1 604	1 683	1 495	1 627	1 611
Dříví IV. třídy	1 059	1 063	1 053	1 019	1 005	1 036
Dříví V. třídy smrk	785	774	751	746	705	744
borovice	772	778	767	767	713	757
Dříví VI. třídy – palivo	780	766	781	790	753	772
Listnaté						
Výřezy I. třídy dub		12 850	...	...	...	14 816
buk		3 151	...	...	...	2 908
Výřezy II. třídy dub	6 365	6 117	...	...	...	6 720
buk	2 614	2 408	...	...	2 352	2 380
Výřezy III. A/B třídy dub	3 384	3 513	3 700	3 683	4 107	3 681
buk	1 604	1 702	1 653	...	1 799	1 710
bříza	1 507	1 581	...	...	...	1 523
Výřezy III. C třídy dub	2 612	2 790	2 950	2 973	3 183	2 953
buk	1 454	1 477	1 570	1 488	1 593	1 524
bříza	1 173	...	1 417	...	...	1 622

Zdroj: [Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství 2017](#)

4. Ekonomická situace podnikatelských subjektů v lesnictví

Vlastníci lesa

Ekonomická situace vlastníků lesa se podle [Zprávy o stavu lesa a lesního hospodářství v roce 2017](#) zhoršila. K hlavním důvodům patřil pokles průměrných cen jehličnatého surového dříví v důsledku horší kvality (dřevo z kalamitní těžby) a v důsledku přesycenosti středoevropského trhu surovým dřívím, dále vyšší náklady na zaměstnance, jejich nedostatek, zdražení a zvýšení objemu pěstebních prací, nutnost navyšovat rezervy na pěstební činnost a rezervy na řešení nákladů kalamit. Naopak pozitivně působilo zvýšení těžby (o 10 %) a dodávek surového dříví v rámci ČR i do zahraničí (z důvodu likvidace usychajících smrkových porostů především v Moravskoslezském a Olomouckém kraji).

Podnikatelé v lesnickém hospodářství

V lesním hospodářství podnikají jednak větší podnikatelské subjekty, které investovaly do svého rozvoje, vlastní výkonnou lesní techniku včetně harvesterových uzlů a působí nejen v ČR, ale i v zahraničí. Směrem k těmto subjektům probíhá koncentrace odvětví, protože právě větší subjekty s větším kapitálem jsou zpravidla úspěšné při získávání větších veřejných zakázek (např. veřejná soutěž pro komplexní lesnické zakázky od státního podniku Lesy ČR¹). Na druhé straně existují početné firmy místního významu a živnostníci, kteří poskytují služby malým vlastníkům lesa klasickými technologiemi.

Na rozdíl od vlastníků lesa podnikatelům v lesnickém hospodářství rostou zisky. Vliv na to má především nákup surového dříví od vlastníků lesa za velice příznivé ceny (pokud nemají uzavřené dlouhodobé smlouvy, např. v případě LČR²). Naopak velkým problémem je nedostatek pracovníků pro práci v lese a ze střednědobého hlediska to budou i rostoucí mzdové náklady.

Dřevozpracující průmysl

V ČR přetrvává stav, kdy se exportuje přímo dřevní surovina bez dalšího zpracování a sofistikované přidané hodnoty. A to přesto, že výrazně lepší ekonomická situace je u velkých, kapitálově silných (nadměrných) dřevozpracujících firem, které působí na tuzemském trhu a mají pevně vytvořené obchodní sítě a kanály, které jim umožňují výhodně a snadno exportovat svoji produkci z ČR do zahraničí.

Dřevařský průmysl zpracovává téměř výhradně tuzemskou obnovitelnou surovinu – surové dříví, nejvíce jehličnatou a listnatou kulatinu, a to pořezem na řezivo. V důsledku nadbytku jehličnaté kulatiny v celém středoevropském regionu začaly od roku 2017 velké i střední dřevařské podniky navyšovat své zpracovatelské kapacity. Využily tak pokles nákupních cen jehličnaté kulatiny (ale i trvalí poptávku po řezivu nejen v Evropě) k navýšení výroby především jehličnatého řeziva.

Požez kulatiny a výroba řeziva (v tis. m³)

	2015	2016	2017
Požez kulatiny	6 900	7 200	7 500
Výroba řeziva	4 150	4 063	4 305

Zdroj: [Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství 2017](#)

V ČR v oddílu Lesnictví a těžba dřeva (CZ NACE 02) působí přes 40 firem s ročním obrátem vyšším než 100 mil. Kč. Naprostá většina z nich se zabývá komplexními lesnickými činnostmi, tedy těžbou a dopravou dřeva, obchodem se dřevem a pěstebními činnostmi.

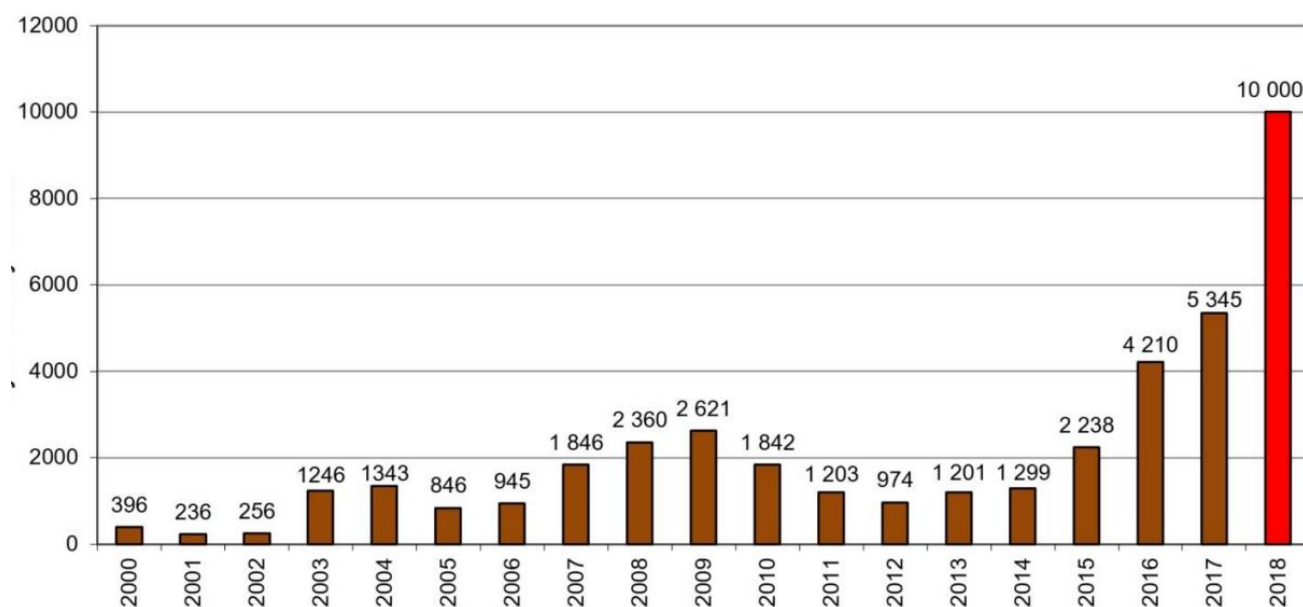
¹ Státní podnik Lesy ČR realizuje dodávky surového dříví s výjimkou přímo řízených lesních závodů výhradně z lokality na pařezu, a to dle realizovaných tendrů na lesnické zakázky (tj. bez vložených nákladů na těžbu a přibližování dřeva).

² I když státní podnik LČR umožnil smluvním partnerům v postižených oblastech kalamitou předčasné ukončení pětiletých smluv ke konci roku 2017.

5. Kůrovcová kalamita 2018

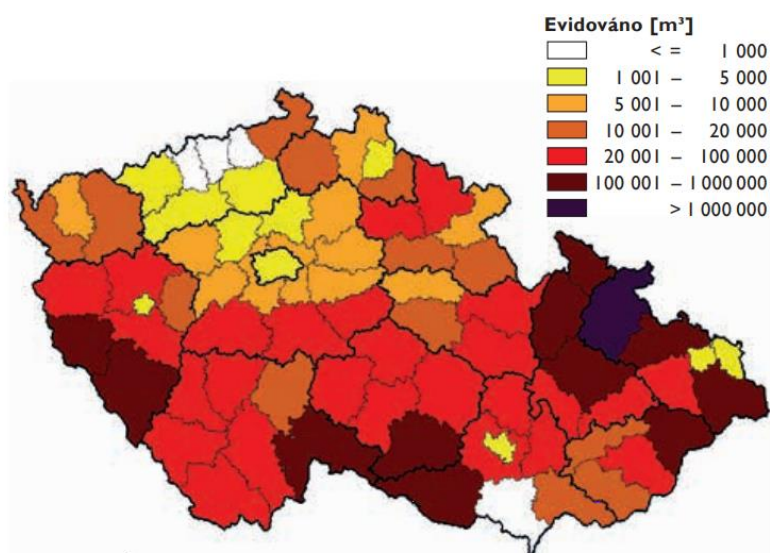
Větší problémy s kůrovcem začaly v lesích na území ČR v roce 2016. Na podzim roku 2017 probíhala kůrovcová kalamita na Vysočině, v Jihočeském a Plzeňském kraji. V roce 2018 se pak rozšířila i do Olomouckého, Moravskoslezského a Zlínského kraje. Objem vytěženého kůrovcového dříví se v roce 2018 podle odhadu Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti zdvojnásobil na 10 mil. m³ (to odpovídá zhruba polovině celkové těžby dřeva v ČR).

Objem vytěženého smrkového kůrovcového dříví v ČR (tis. m³)

Zdroj: [ČT, VÚLHM](#)

Evidované kůrovcové dříví ve smrkových porostech (v tis. m³, rok 2017)

Pramen: VÚLHM

Zdroj: [VÚLHM, Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství 2017](#)

Aktuální důsledky kůrovcové kalamity:

- Nadbytek pokáceného dřeva, které se nestačí zpracovávat.
- Trh se dřevem je nasycený nekvalitním dřevem z kůrovcové kalamity a polomů po vichřicích, se kterým nikdo nepočítal.
- Ceny méně kvalitního dřeva rychle klesají: „*Loni se smrk nechal prodat za 2200 korun kubík, dneska se dá prodat za 1700 korun. Je to velmi razantní prudký pokles dolů,*“ říkal např. v červenci 2018 vedoucí odbytu Městských lesů Hradec Králové Lukáš Hýsek. Dnes pily nakupují metr krychlový smrkového dřeva za cenu kolem 800 Kč.
- Nouze je naopak o kvalitní nepoškozené dřevo, ze kterého se vyrábí nábytek. Takové dřevo výrazně zdražuje.
- Nízké ceny a nedostatek kapacit zastavily těžbu zdravých stromů v některých částech země, a to nejméně do doby, než výkupní ceny dřeva nevzroste.
- Ozdravení trhu přesyceného nabídkou by prospělo, kdyby zmizelo nekvalitní slabé dřevo. To však bude trvat, Pokřivené ceny dřeva na domácím trhu tak budou podle odborníků platit ještě několik let, než se nabídka s poptávkou vyrovnají.
- Na současné situaci vydělávají zpracovatelé dřeva (např. pily) – zpracovávají nekvalitní dřevo z polomů a z kůrovcové kalamity. Na druhou stranu je to pro ně náročnější, protože musejí materiál kvůli kůrovci a požadavkům truhlářů více opracovat. Prkna, hranoly nebo fošny proto prodávají draž. „*Zpracovatelé mají dobré roky, ale kdybychom to zprůměrovali za posledních deset nebo dvacet let, tak budeme stále na velmi nízkém výnosu,*“ uvádí Tomáš Pařík, předseda představenstva obchodní společnosti Wood & Paper a dodává, že se situace může v budoucnu obrátit proti zpracovatelům. Smrky, které se měly postupně těžit delší dobu, se totiž vytěží příliš rychle a bude nutné dříví dovážet za vyšší ceny.
- Levné dřevo poškozené kůrovcem většinou končí jako palivo. Z čehož profitují právě ti, kteří dřevem topí.
- Pokud nedojde k razantním nápravným opatřením, tak bude podle Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti kalamitou bezprostředně ohrožena nebo již zasažena většina smrkových lesů v ČR i v roce 2019 či 2020.

Zdroje: Agris.cz, Kurzy.cz, Idnes.cz, VÚLHM

6. Certifikace trvale udržitelného hospodaření v lesích

Certifikace lesů je dnes jedním z neúčinnějších tržních nástrojů určených na podporu principů trvale udržitelného hospodaření v lesích. Jedná se o proces, v rámci kterého nezávislá organizace vydává certifikát potvrzující, že hospodaření v lesích splňuje předem stanovená kritéria trvale udržitelného hospodaření v lesích. Vlastník lesa prostřednictvím certifikátu dobrovolně deklaruje, že bude hospodařit podle předem daných kritérií.

V ČR se nyní používají dva certifikačními systémy – základní PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes) a přísnější FSC (Forest Stewardship Council). 70 % rozlohy lesů a přes 200 společností se prokazuje certifikací PEFC. Certifikaci FSC využívá jen cca 53 tis. ha (2 % rozlohy lesů). Nábytkářské společnosti včele se společností Ikea však požadují dřevo s certifikací FSC. Lze tedy očekávat, že stále více českých lesnických podniků bude přecházet na systém FSC. Lesy ČR i ministerstvo zemědělství již připustily, že alespoň část porostů musí přejít na FSC. To bude mj. znamenat, že toto dřevo zdraží. Více např. [zde](#).

Radek Novák

+420 956 718 015, radeknovak@csas.cz

EU Office / Knowledge Centre

Ekonomické a strategické analýzy

EU OFFICE / KNOWLEDGE CENTRE, Ekonomické a strategické analýzy

Česká spořitelna, a.s.

Budějovická 1518/13b, 140 00 Praha 4

e-mail: eu_office@csas.cz